

УДК 72.01:159(392)

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.36.6>

ТЕНДЕНЦІЇ ВІДНОВЛЕННЯ АРХІТЕКТУРНИХ ПАМ'ЯТОК МУЗЕЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Крижановський Володимир Григорович

аспірант кафедри історії архітектури та синтезу мистецтв,
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури,
Київ, Україна,

e-mail: volodymyr.kryzhanovskyi@naoma.edu.ua, orcid: 0000-0003-1730-0221

Анотація. У дослідженні розглянуто загальні аспекти відновлення музейно-виставкових об'єктів в Україні на прикладі шести архітектурних пам'яток. Проаналізовано використані методи реконструкції, збереження автентичності та інтеграції сучасних технологій. Особливу увагу приділено питанням адаптації історичних будівель до музейних потреб. Виявлено основні тенденції реставраційної практики, а також окреслено виклики, пов'язані з інклюзивністю та сталим розвитком культурної спадщини.

Мета. Метою дослідження є визначення основних тенденцій ефективного відновлення музейних споруд в Україні на основі аналізу прикладів відновлення пам'яток архітектури, літературних джерел і наукових публікацій.

Методологія. Дослідження здійснене шляхом аналізу наукових і технічних публікацій, історичних джерел та практичних прикладів реставрації. Використано порівняльний метод для оцінки ефективних підходів до відновлення музейних об'єктів, що дало змогу встановити закономірності та визначити основні тенденції успішної реставрації.

Результати. Установлено, що ефективність реставрації залежить від поєднання традиційних методів із сучасними технологіями та інноваційними будівельними матеріалами. Визначено оптимальні підходи до збереження архітектурних пам'яток, що враховують технічні, історичні та культурні аспекти.

Наукова новизна. Дослідження уточнює особливості поєднання традиційних реставраційних підходів із новітніми технологіями для забезпечення довготривалої збереженості архітектурних об'єктів. Доповнено важливість поєднання новітніх технологій із традиційними методами реставрації для досягнення тривалої стійкості та збереження автентичності об'єктів.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути використані для розроблення методичних рекомендацій із реставрації та адаптації музейно-виставкових об'єктів. Запропоновані принципи можуть бути використані для реставраційних проєктів в Україні, допомагаючи зберігати культурну ідентичність та інтегрувати сучасні функціональні рішення.

Ключові слова: культурна спадщина, архітектурні об'єкти, реставрація, музейні комплекси, інноваційні технології, збереження автентичності, реставраційні підходи, архітектурні пам'ятки.

ВСТУП

Музейно-виставкові об'єкти є невід'ємною частиною культурної спадщини, яка потребує не лише збереження,

а й адаптації до сучасних умов. Унаслідок часу, технічного зносу, а також наслідків воєнних дій багато історичних споруд перебувають у критичному стані. Їх відновлення

є актуальним завданням для архітекторів та реставраторів.

Значну роль у відновленні відіграють сучасні технології, які дають змогу точно реконструювати зруйновані частини будівель: наземне лазерне сканування, фотограмметрія з безпілотних літальних апаратів, інформаційне моделювання будівель (BIM), цифрова фабрикація (використання 3D-друку для виготовлення точних копій архітектурних елементів). Однак інтеграція таких технологій у реставраційний процес потребує відповідних наукових досліджень та методичних рекомендацій.

Це дослідження присвячене аналізу ключових тенденцій відновлення музейно-виставкових об'єктів. Особливу увагу приділено адаптації історичних будівель до сучасних вимог інклюзивності, безпеки та комфорту відвідувачів.

Актуальність дослідження полягає у необхідності розроблення ефективних стратегій збереження культурної спадщини у контексті відновлення архітектурних пам'яток, що дасть змогу інтегрувати їх у сучасний культурний ландшафт, не втрачаючи історичної автентичності.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Спеціального дослідження, присвяченого винятково проблематиці відновлення музейно-виставкових об'єктів, сьогодні немає. Проте загальні принципи реставрації, реконструкції та охорони культурної спадщини розглядаються в працях низки дослідників, які частково звертаються до питання збереження та відновлення музейної архітектури.

Зокрема, міжнародний аспект охорони спадщини розкривається у Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (ЮНЕСКО, 1972), яка визначає базові принципи збереження культурних об'єктів на глобальному рівні [6].

О.П. Олійник, О.П. Чижевський у статті «Засади відновлення культурної спадщини в умовах повоєнної відбудови України» наголошують на необхідності інтегрованого підходу до реставрації, що поєднує історичні та технологічні аспекти. Вони акцентують увагу на тому, що основне завдання реставрації – це досягнення зваженого рішення між збереженням оригінальних елементів споруди та потребою у її відновленні. Такий підхід забезпечує не лише фізичну стійкість об'єкта, а й повагу до його історичного складника [10].

У колективній монографії за редакцією М.В. Бевза «Комплексні наукові дослідження в реставрації пам'яток архітектури» висвітлено

методологію реставраційних процесів, що ґрунтується на детальному науковому аналізі стану пам'яток. Особливо підкреслюється важливість попередніх передпроектних досліджень, які включають вивчення конструкцій, матеріалів та автентичних складників об'єктів [2].

У роботах О.І. Ремешило-Рибчинської, М.Т. Брич аналізуються методи реконструкції втрачених архітектурних пам'яток та їх відновлення на основі мультимедійних технологій. Дослідники пропонують застосовувати комплексні підходи, що поєднують історико-архітектурний аналіз із сучасними експозиційними методами [13].

У монографії Л.В. Прибєги «Архітектурна спадщина України: пам'яткоохоронний аспект» розглядаються питання автентичності в реставрації та принципи збереження історичних середовищ. Автор наголошує на ролі морфологічного аналізу та взаємодії пам'яток із сучасним міським середовищем [12].

Проблематику консервації та експонування архітектурних руїн висвітлює О.В. Рибчинський, який пропонує різні стратегії інтеграції збережених елементів у нову архітектурну композицію [20].

Таким чином, аналіз попередніх досліджень демонструє, що відновлення музейно-виставкових об'єктів – це комплексний підхід, який включає використання реставраційних методик для збереження історичної цінності, застосування цифрових технологій для розширення можливостей експозиції та інтеграцію нових архітектурних рішень, що враховують оригінальний стиль будівлі та її середовище. Тобто ефективне відновлення має поєднувати традиційні й сучасні підходи, щоб забезпечити довготривалу збереженість та доступність об'єкта. Зважаючи на особливу значущість таких об'єктів, необхідне подальше дослідження їхньої просторової структури, адаптації до сучасних функціональних потреб та збереження їх культурної ідентичності.

МЕТА

Дослідження має на меті розкриття ключових тенденцій, що впливають на відновлення музейних споруд в Україні. Це здійснюється шляхом детального аналізу прецедентів відновлення архітектурної спадщини, опрацювання наукової літератури та профільних публікацій.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Останні десятиліття відзначилися розвитком методів реставрації та консервації історичних будівель, що використовуються як музейно-виставкові об'єкти. В Україні як країні

з багатою культурною спадщиною цей процес набуває особливого значення, оскільки багато архітектурних пам'яток потребують комплексного відновлення.

Значним викликом у сфері реставрації є баланс між відтворенням утрачених елементів та адаптацією об'єктів до сучасних потреб. Деякі проекти в Україні демонструють позитивний досвід застосування таких підходів, інші викликають протиріччя з боку громади та архітектурної спільноти. Наприклад, реконструкція Харківського історичного музею передбачала збереження історичної частини будівлі та водночас доповнення сучасною скляною прибудовою, що стало прикладом адаптивного розширення простору музею без порушення його цілісності.

Для дослідження було вибрано шість об'єктів, що репрезентують різні історичні епохи та архітектурні стилі: Золоті Ворота у Києві (XI ст.) як приклад фортифікаційної реконструкції, Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків (XIX ст.) як зразок адаптації аристократичної резиденції під музейні потреби, Харківський історичний музей (XX ст.) як приклад модернізації музейних просторів, Музей води в Києві (XIX ст.) як успішна трансформація інженерної споруди у культурний об'єкт, Палац Кирила Розумовського в Батурині (XVIII ст.) як зразок комплексної історичної реконструкції та Палац Потоцьких у Львові (XVIII ст.), що демонструє реставрацію палацового комплексу з пристосуванням до музейних функцій.

Золоті Ворота у Києві – визначна пам'ятка архітектури, що символізує історичну спадщину Київської Русі. Споруду зведено у 1037 р. за наказом князя Ярослава Мудрого як головний в'їзний портал до столиці, виконуючи оборонну, представницьку та символічну функції. Ворота були частиною фортифікаційної системи Києва, служили міським укріпленням. Протягом століть споруда зазнала численних руйнувань, особливо під час монголо-татарської навали у XIII ст., після чого довгий час залишалася в занедбаному стані [5].

Відновлення Золотих Воріт відбулося у 1982 р., коли було ухвалено рішення реконструювати пам'ятку за історичними та археологічними даними. У процесі реставрації відтворено основні архітектурні елементи, включаючи аркові конструкції, зовнішнє дерев'яне покриття та внутрішнє облаштування. Для відвідувачів відкрили музейну експозицію, присвячену історії Києва та середньовічної архітектури. Золоті Ворота стали не лише історичним монументом, а й культурним центром, де проводяться виставки, наукові конференції та тематичні заходи. Завдяки ретельно проведеним реставраційним роботам споруда зберегла свою автентичність, а її адаптація до сучасних умов забезпечила довготривале функціонування (рис. 1).

Харківський історичний музей розташований у будівлі, зведеної у 1908 р. за проектом архітектора Бориса Миколайовича Корнеевського [3]. Будівля є архітектурною

Рис. 1. Золоті Ворота: до та після реставрації [5]

пам'яткою та частиною архітектурного ансамблю, сформованого протягом XVII–XX ст. на Університетській вулиці [18]. Первинно будівля була побудована спеціально для Харківського міського ломбарду на землі, що належала Міському товариству [3].

У 2011 р. розпочалася реконструкція будівлі музею, яка є пам'яткою архітектури. Метою реконструкції було оновлення фасаду, покращення умов для відвідувачів та розширення можливостей для проведення культурних заходів. Було виконано фарбування будівлі та встановлено понад сотні нових дерев'яних вікон (рис. 2) [4]. У цьому ж році розпочалися роботи зі зведення скляної прибудови (рис. 3).

Одними з основних цілей цього проєкту було створення комфортних умов для

відвідувачів та покращення експозиційних можливостей. У рамках реконструкції було проведено широкомасштабні реставраційні роботи, спрямовані на оновлення інтер'єрів, установлення сучасних систем безпеки та комунікацій, а також модернізацію технічного обладнання. Зокрема, було розширено простір для експонатів, що має збільшити колекцію та представити історичну спадщину міста більш повно.

Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків розташований у Києві на вул. Терещенківській, 15–17. Музей займає дві історичні будівлі кінця XIX ст., які є пам'ятками архітектури та історії [15].

Основна будівля музею була зведена у 1880-х роках як приватна резиденція відомого українського колекціонера та мецената Богдана

Рис. 2. Реконструкція Харківського історичного музею з боку вул. Університетської [17]

Рис. 3. Прибудова до Харківського історичного музею зі скла [17]

Ханенка та його дружини Варвари (уродженої Терещенко). Подружжя Ханенків активно займалося збиранням творів мистецтва, що стало основою для майбутнього музею [9].

Первинно будинок слугував приватним житлом родини Ханенків та місцем для розміщення їхньої мистецької колекції. Після смерті Богдана Ханенка у 1917 р. Варвара Ханенко продовжила справу чоловіка та у 1919 р. передала колекцію і будинок у дар українському народові для створення музею. Таким чином, у 1919 р. було офіційно відкрито музей, який нині носить їхні імена [9].

Упродовж свого існування будівля музею зазнавала декількох реконструкцій

та реставрацій. Остання масштабна реставрація відбулася у кінці XX ст. (1998 р.). Роботи включали відновлення фасаду будівлі, реставрацію інтер'єрів, модернізацію інженерних систем та створення сучасних умов для зберігання та експонування колекції. Завдяки цим заходам музей продовжує функціонувати як провідний центр мистецтва в Україні (рис. 4).

Остання масштабна реконструкція палацу відбулася в 2003–2009 рр. за ініціативою української влади та за підтримки меценатів. Роботи включали відновлення фасаду, реставрацію інтер'єрів та модернізацію інженерних систем. 22 серпня 2009 р. палац урочисто відкрили для відвідувачів, і нині він функціонує як музей, присвячений історії гетьманської столиці та родини Розумовських (рис. 5).

Палац Потоцьких у Львові є визначною пам'яткою архітектури та історії. Розташований на вулиці Коперника, 15, палац був збудований у 1880-х роках на місці старого

палацу (рис. 6) як міська резиденція графа Альфреда Юзефа Потоцького, колишнього міністра-президента Австрії [11].

Музей води в Києві, відомий також як Водно-інформаційний центр, розташований у будівлях першого київського централізованого водогону, історія якого починається ще у XIX ст. [8]. Перша водонапірна вежа, яка нині є частиною музейного комплексу, була зведена в 1876 р. за проєктом архітектора Олександра Шіле [1].

Первинно споруда слугувала водонапірною вежею, забезпечуючи місто питною водою. У 1939–1940 рр. одну з веж було розібрано, але на початку 2000-х років її відновили за збереженими кресленнями. Інша вежа, збудована у 1871–1872 рр., також була розібрана у 1939–1940 рр., але пізніше відновлена [14].

Остання масштабна реконструкція відбулася у 2003 р., коли будівлі були переобладнані під музей, присвячений водним ресурсам та водопостачанню. Реконструкція

Рис. 4. Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків до реконструкції (ліворуч) та після реконструкції (праворуч) [9]

Рис. 5. Фото палацу Розумовського кінця 1940-х років (ліворуч) [7].
Фото палацу після реконструкції (праворуч) [7]

Рис. 6. Попередній палац. Архітектор Ігнатій Хамбрез. Проєкт 1822 р. [19]

включала реставрацію історичних елементів, адаптацію інтер'єрів для музейних експозицій та встановлення сучасного обладнання для інтерактивних виставок. Основна експозиція розміщується у приміщенні колишнього підземного резервуара чистої води, побудованого 1909 р. Автором виставкової експозиції є дизайнер із Данії Карстон Моллер [14].

Таким чином, Музей води в Києві є прикладом успішної адаптації історичної інфраструктурної споруди під сучасний музейний заклад, що поєднує освітню та культурну функції. Завдяки цим заходам udało зберегти архітектурну спадщину та створити унікальний музейний простір, що поєднує історію та сучасні технології.

Палац Кирила Розумовського в Батурині є визначною пам'яткою архітектури доби класицизму. Його зведення тривало з 1799 по 1803 р. під керівництвом шотландського архітектора Чарльза Камерона [16].

Первинно палац слугував приватною резиденцією останнього гетьмана України Кирила Розумовського. Однак після смерті гетьмана у 1803 р. будівля почала занепадати. У 1824 р. пожежа знищила майже всі інтер'єри споруди, що призвело до подальшого руйнування палацу [7].

У 1908 р. проводилися реставраційні роботи, але через брак фінансування та нестачу уваги до пам'ятки вони не були завершені, і палац продовжував руйнуватися [7]. У радянський період споруда залишалася в занедбаному стані, що призвело до втрати багатьох архітектурних елементів (рис. 6).

Первинно палац слугував приватною резиденцією родини Потоцьких. Після Першої світової війни та зміни політичної ситуації у регіоні палац зазнав різних трансформацій.

У 1940 р. він був конфіскований радянською владою та використовувався для різних державних потреб. У 1972 р. палац було адаптовано для проведення весільних церемоній, а в 1973–1974 рр. проведено реставраційні роботи. У 2000-х роках палац передали Львівській національній галереї мистецтв, і нині він функціонує як музей (рис. 7) [19].

Остання масштабна реставрація палацу відбулася у 1973–1974 рр. Роботи включали відновлення фасаду, реставрацію інтер'єрів та модернізацію інженерних систем. Завдяки цим заходам палац зберіг свою архітектурну цінність та продовжує служити культурним центром Львова.

Вибрані об'єкти репрезентують загальні тенденції реставраційної практики в Україні та дають змогу дослідити різні підходи до відновлення. Наприклад, під час реконструкції Золотих Воріт використовувалися історичні та археологічні дані для максимально точного відтворення втрачених елементів, тоді як у Харківському музеї використовували сучасні матеріали та технології, щоб підкреслити можливість інтеграції історичних об'єктів у сучасну архітектурну тканину міста.

Значним викликом у сфері реставрації є баланс між збереженням історичної автентичності та адаптацією об'єктів до сучасних вимог. Деякі проєкти в Україні демонструють позитивний досвід застосування таких підходів, інші викликають протиріччя.

Проаналізовані приклади відновлення історичних споруд дають змогу виокремити основні тенденції реставраційної практики в Україні.

1. Попередній комплексний аналіз стану будівель. Реставрація історичних об'єктів розпочинається з детального аналізу їхнього технічного стану.

Рис. 7. Сучасний палац. Архітектор Луї Довернь [19]

2. Поєднання традиційних та сучасних матеріалів. Використання аналогічних до історичних матеріалів у поєднанні з новітніми забезпечує збереження оригінальної структури будівлі.

3. Контекстуальна інтеграція нових архітектурних елементів. Гармонійне поєднання історичних споруд із сучасними конструкціями. Включення нових елементів у стару архітектуру без утрати автентичності.

4. Адаптація історичних будівель до потреб сучасного музейного простору. Реставраційні роботи часто супроводжуються адаптацією простору для покращення експозиційних можливостей та комфорту відвідувачів.

5. Інтерактивність. Упровадження мультимедійних технологій та адаптація простору для відвідувачів сприяють актуалізації музейних об'єктів.

6. Доступність. Адаптація простору для зручного відвідування усіма групами населення.

Таким чином, ефективне відновлення музейно-виставкових споруд вимагає зваженого підходу, що передбачає глибоке розуміння історичного контексту, застосування сучасних технологій та забезпечення гармонійної інтеграції оновлених елементів у загальну архітектурну композицію.

ВИСНОВКИ

Аналіз сучасних підходів до відновлення музейно-виставкових об'єктів в Україні

свідчить про ефективність поєднання традиційних реставраційних методів із новітніми технологіями. Водночас дослідження виявило певні недоліки, зокрема недостатню увагу до інклюзивності та принципів сталого розвитку. Більшість відновлених пам'яток не повною мірою відповідає вимогам доступності для осіб з обмеженими можливостями, що вказує на необхідність подальшого вдосконалення підходів до реставрації, інтеграції інноваційних рішень та розроблення стратегій адаптації культурної спадщини до сучасних стандартів.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Асадчева Т. Музею води – 20: цікаві факти про водно-інформаційний центр столиці. *Вечірній Київ*. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/83249/> (дата звернення: 21.03.2025).

[2] Бевза М. Комплексні наукові дослідження в реставрації пам'яток архітектури. Львів : Растр-7, 2022. 346 с.

[3] Будівля Харківського історичного музею. *museum.kh.ua*. URL: <https://museum.kh.ua/about/museum-history/budinok-muzeyu.html> (дата звернення: 23.03.2025).

[4] Давидова Ю., Рязанцева А. Історичний музей у Харкові може потрапити до держпрограми «Велика реставрація». *Суспільне Харків*. URL: <https://suspilne.media/kharkiv/204754-istoricnij-muzej-u-harkovi-mozepotrapiti-do-derzprogrami-velika-restavracia/> (дата звернення: 23.03.2025).

[5] Золоті ворота – найдавніша споруда Східної Європи. *Софія Київська*. URL: <https://st-sophia.org.ua/uk/muzeyi/zoloti-vorota/zoloti-vorota/> (дата звернення: 23.03.2025).

[6] Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини. *Офіційний*

вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_089#Text (дата звернення: 23.03.2025).

[7] Крижева Т. «Гетьманська столиця» у Батурині: як українці відновлювали знищене військами Меншикова і скільки це коштувало. *Суспільне Чернігів*. URL: <https://suspilne.media/chnihiv/506605-getmanska-stolica-u-baturini-ak-ukrainci-vidnovluvali-znisene-vijskami-mensikova-i-skilki-ce-kostovalo/> (дата звернення: 20.03.2025).

[8] Музей води – Історія київського водогону. *Місто Кия – Ваш гід по Києву: афіша, заклади та цікаві місця*. URL: <https://mistokya.ua/interesting-places/museums/muzei-vody> (дата звернення: 23.03.2025).

[9] Найцінніша колекція світового мистецтва в Україні, заснована Богданом і Варварою Ханенками. *Найцінніша колекція світового мистецтва в Україні, заснована Богданом і Варварою Ханенками*. URL: <https://khanenko.museum/uk/pro-musey/istoriya> (дата звернення: 23.03.2025).

[10] Олійник О.П., Чижевський О.П. Засади відновлення культурної спадщини в умовах повоєнної відбудови України. *Теорія та практика дизайну*. 2024. № 31. С. 53–60. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.31.6> (дата звернення: 23.03.2025).

[11] Палац Потоцьких. *Львівська національна галерея мистецтв імені Б.Г. Возницького*. URL: <https://lvivgallery.org.ua/museums/palac-potockyh> (дата звернення: 23.03.2025).

[12] Прибега Л. В. Архітектурна спадщина України: пам'яткоохоронний аспект. Київ: Ін-т культурології НАМ України, 2016. 256 с.

[13] Ремешило-Рибчинська О., Брич М. Відтворення архітектурного образу втраченої пам'ятки за допомогою мультимедійних технологій (на прикладі церкви XVIII ст. у с. Підгірці). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Архітектура»*. 2013. № 757. С. 36–40.

[14] Учасники проєктів Вікімедіа. Водно-інформаційний центр – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Водно-інформаційний_центр (дата звернення: 23.03.2025).

[15] Учасники проєктів Вікімедіа. Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Національний_музей_мистецтв_імені_Богдана_та_Варвари_Ханенків (дата звернення: 23.03.2025).

[16] Учасники проєктів Вікімедіа. Палац Розумовського (Батурин). *Вікіпедія*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Палац_Розумовського_\(Батурин\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Палац_Розумовського_(Батурин)) (дата звернення: 23.03.2025).

[17] Учасники проєктів Вікімедіа. Харківський історичний музей імені М.Ф. Сумцова. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Харківський_історичний_музей_імені_М._Ф._Сумцова (дата звернення: 23.03.2025).

[18] Харківський історичний музей. *Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва*. URL: <https://www.cultura.kh.ua/uk/cultural-institutions/museums/1448-harkivskij-istorichnij-muzej> (дата звернення: 23.03.2025).

[19] Contributors to Wikimedia projects. Potocki palace, Lviv – wikipedia. *Wikipedia, the free encyclopedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Potocki_Palace,_Lviv (дата звернення: 23.03.2025).

[20] Rybchynskiy O., Bezv M., Voloshynets V. Application of polymeric dispersion for cleaning surface of architecture monuments. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Архітектура*. 2019. Т. 2019, № 1s. С. 148–152. URL: <https://doi.org/10.23939/sa2019.1s.148> (дата звернення: 23.03.2025).

REFERENCES

[1] Asadcheva, T. (2023, May 24). Muzeu vody – 20: Tsikavi fakty pro vodno-informatsiynny tsestr stolytsi [Water Museum turns 20: Interesting facts about the capital's water information center]. *Vechirniy Kyiv*. <https://vechirniy.kyiv.ua/news/83249/> [in Ukrainian].

[2] Bevza, M. (2022). Kompleksni naukovi doslidzhennya v restavratsii pam'iatok arkhitektury [Comprehensive scientific research in the restoration of architectural monuments]. *NU «Lvivska politehnika», Vyd-vo «Rastr-7»* [in Ukrainian].

[3] Budivlya Kharkivs'koho istorychnoho muzeu [Building of the Kharkiv Historical Museum]. (n.d.). *Museum.kh.ua*. Retrieved from: <https://museum.kh.ua/about/museum-history/budinok-muzeu.html> [in Ukrainian].

[4] Davydova, Yu., & Ryazantseva, A. (2022, February 7). Istorychnyy muzey u Kharkovi mozhe potrapyty do derzhprohramy «Velyka restavratsiya» [The historical museum in Kharkiv may be included in the state program «Great Restoration»]. *Suspilne Kharkiv*. Retrieved from: <https://suspilne.media/kharkiv/204754-istorichnij-muzej-u-harkovi-moze-potrapiti-do-derzhprogrami-velika-restavraciya/> [in Ukrainian].

[5] Zoloti vorota – naydavnisha sporuda Skhidnoyi Yevropy [Golden Gate – the oldest building in Eastern Europe]. (n.d.). *Sofiia Kyivska*. Retrieved from: <https://st-sophia.org.ua/uk/muzei/zoloti-vorota/zoloti-vorota/> [in Ukrainian].

[6] Konventsia pro okhronu vsesvitn'oyi kul'turnoyi i pryrodnoyi spadshchyny [Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage]. (n.d.). *Ofitsiynnyy vebportal parlamentu Ukrainy*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_089#Text [in Ukrainian].

[7] Kryzheva, T. (2023, June 14). «Het'mans'ka stolytsya» u Baturyni: Yak ukrayintsi vidnovlyuvaly znischene viyskamy Menshykova i skil'ky tse koshchuvало [“Hetman's capital” in Baturyn: How Ukrainians restored what was destroyed by Menshikov's troops and how much it cost]. *Suspilne Chernihiv*. Retrieved from: <https://suspilne.media/chnihiv/506605-getmanska-stolica-u-baturini-ak-ukrainci-vidnovluvali-znisene-vijskami-mensikova-i-skilki-ce-kostovalo/> [in Ukrainian].

[8] Muзей vody – Istoryia kyivs'koho vodohonu [Water Museum – History of the Kyiv water supply]. (n.d.). *Misto Kyya – Vash hid po Kyevu: Af'sha, zaklady ta tsikavi mistysya*. Retrieved from: <https://mistokya.ua/interesting-places/museums/muzei-vody> [in Ukrainian].

[9] Naytsinnisha kolektsiya svitovoho mystetstva v Ukrayini, zasnovana Bohdanom i Varvaroyu

Khanenkamy [The most valuable collection of world art in Ukraine, founded by Bohdan and Varvara Khanenko]. (n.d.). *Khanenko Museum* Retrieved from: <https://khanenko.museum/uk/pro-musey/istoriya> [in Ukrainian].

[10] Oliynyk, O. P., & Chyzhevskyy, O. P. (2024). *Zasady vidnovlennya kulturnoyi spadshchyny v umovakh povoyennoyi vidbudovy Ukrainy* [Principles of cultural heritage restoration in the context of post-war reconstruction of Ukraine]. *Theory and Practice of Design*, (31), 53–60. <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.31.6> [in Ukrainian].

[11] Palats Potots'kykh | L'vivs'ka natsional'na halereya mystetstv imeni B.H. Voznyts'koho [Potocki Palace | Lviv National Art Gallery named after B.G. Voznytskyi]. *Lvivska Natsionalna Halereya Mystetstv imeni B.G. Voznyts'koho* (n.d.). Retrieved from: <https://lvivgallery.org.ua/museums/palac-potockykh> [in Ukrainian].

[12] Prybyeha, L.V. (2016). *Arkhitekturna spadshchyna Ukrainy: Pamyatkoohoronnyy aspekt* [Architectural heritage of Ukraine: The monument protection aspect]. *Instytut kulturolohii NAM Ukrainy* [in Ukrainian].

[13] Remeshylo-Rybchyns'ka, O., & Brych, M. (2013). *Vidtvorennya arkhitekturnoho obrazu vtrachenoyi pam'yatky za dopomohoiu multymediynykh tekhnolohiy (na prykladi tserkvy XVIII st. u s. Pidgirci)* [Recreating the architectural image of a lost monument using multimedia technologies (a case study of an 18th-century church in Pidgirci)]. *Visnyk Natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politehnika»*. *Seriia: Arkhitektura*, (757), 36–40 [in Ukrainian].

[14] Uchastnyky proektiv Wikimedia. (2005, January 30). *Kharkivs'kyi istorychnyy muzey imeni M.F. Sumtsova* – *Vikipediya* [Kharkiv Historical Museum named after M.F. Sumtsov – Wikipedia]. *Wikipedia*. Retrieved from: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

Харківський історичний музей імені М. Ф. Сумцова [in Ukrainian].

[15] Uchastnyky proektiv Wikimedia. (2008, October 26). *Palats Rozumovs'koho (Baturyn) – Vikipediya* [Rozumovsky Palace (Baturyn) – Wikipedia]. *Wikipedia*. Retrieved from: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Палац_Розумовського_\(Батурин\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Палац_Розумовського_(Батурин)) [in Ukrainian].

[16] Uchastnyky proektiv Wikimedia. (2009a, March 21). *Vodno-informatsiynnyy tsentr – Vikipediya* [Water Information Center – Wikipedia]. *Wikipedia*. Retrieved from: https://uk.wikipedia.org/wiki/Водно-інформаційний_центр [in Ukrainian].

[17] Uchastnyky proektiv Wikimedia. (2009b, June 8). *Natsional'nyy muzey mystetstv imeni Bohdana ta Varvary Khanenkiv* – *Vikipediya* [National Museum of Arts named after Bohdan and Varvara Khanenko – Wikipedia]. *Wikipedia*. Retrieved from: https://uk.wikipedia.org/wiki/Національний_музей_мистецтв_імені_Богдана_та_Варвари_Ханенків [in Ukrainian].

[18] *Kharkivs'kyi istorychnyy muzey* [Kharkiv Historical Museum]. (n.d.). *Oblasnyy orhanizatsiynno-metodychnyy tsentr kul'tury i mystetstva*. Retrieved from: <https://www.cultura.kh.ua/uk/cultural-institutions/museums/1448-harkivskij-istorichnij-muzej> [in Ukrainian].

[19] Contributors to Wikimedia projects. (2009, March 5). *Potocki Palace, Lviv. Wikipedia, the free encyclopedia*. Retrieved from: https://en.wikipedia.org/wiki/Potocki_Palace,_Lviv [in English].

[20] Rybchynskyi, O., Bevez, M., & Voloshynets, V. (2019). Application of polymeric dispersion for cleaning surface of architecture monuments. *Visnik nacional'nogo universytetu «L'vivs'ka politehnika»*. *Seriia arhitektura*, 2019(1s), 148–152. <https://doi.org/10.23939/sa2019.1s.148> [in Ukrainian].

ABSTRACT

Kryzhanovskiy V. Key Trends in the Restoration of Architectural Heritage Sites for Museum Purposes in Ukraine

This study examines the general aspects of restoring museum and exhibition sites in Ukraine, using six architectural heritage sites as case studies. The methods of reconstruction, preservation of authenticity, and integration of modern technologies are analysed. Particular attention is given to the adaptation of historical buildings to meet museum needs. The research identifies key trends in restoration practices and outlines the challenges related to inclusivity and sustainable cultural heritage development.

Purpose. *The study aims to determine the key trends in the effective restoration of museum buildings in Ukraine by analysing case studies of architectural heritage restoration, literary sources, and academic publications.*

Methodology. *The research is based on the analysis of academic and technical publications, historical sources, and practical restoration examples. A comparative method was employed to assess effective approaches to museum site restoration, allowing for the identification of patterns and key factors contributing to successful restoration.*

The results. *The study establishes that restoration effectiveness depends on the combination of traditional methods with modern technologies and innovative construction materials. Optimal approaches to preserving architectural heritage sites have been identified, taking into account technical, historical, and cultural aspects.*

Scientific novelty. *The research refines the understanding of how traditional restoration approaches can be combined with advanced technologies to ensure the long-term preservation of architectural objects. It highlights the importance of integrating modern technologies with traditional restoration methods to achieve long-term sustainability and authenticity preservation.*

Practical relevance. *The findings can be used to develop methodological guidelines for the restoration and adaptation of museum and exhibition sites. The proposed principles can be applied to restoration projects in Ukraine, contributing to the preservation of cultural identity while integrating modern functional solutions.*

Keywords: *cultural heritage, architectural sites, restoration, museum complexes, innovative technologies, authenticity preservation, restoration approaches, architectural monuments.*

AUTHOR'S NOTE:

Kryzhanovskyi Volodymyr, *Postgraduate Student at the Department of Architectural History and Synthesis of Arts, National Academy of Fine Arts and Architecture, Kyiv, Ukraine, e-mail: volodymyr.kryzhanovskyi@naoma.edu.ua, orcid: 0000-0003-1730-0221.*

Стаття подана до редакції 18.04.2025 р.